

P
R
O
S
T
O
R

Alana S. Portero

Zlozyk

přeložil Radovan Beneš

•

•

•

•

•

•

•

P R
O S T
O R

Alana S. Portero

**P R
O S T
O R**

Alana S. Portero

Zlozvyk

přeložil Radovan Beneš

Praha, 2024

**P R
O S T
O R**

Knihu finančně podpořilo
Ministerstvo kultury České republiky

MINISTERSTVO
KULTURY

© Alana S. Portero 2023
Translation © Radovan Beneš 2024
Czech edition © PROSTOR 2024

ISBN 978-80-7260-601-6

Pro Mariú Cardonovou, která je Túχη

I'm falling
Depths endless
Worlds turn to smoke
One hundred years flicker
I kiss the snow
Is it cold in the water?
Is it cold in the water?
Is it cold in the water? (I'm swimming, I'm breathing,
evaporating)
Is it cold in the water? (I'm liquid, I'm floating into
the blue)

— Sophie Xeon

Pamatuju, když bylo nebezpečné žít, ale my se cítily
živé.
Pamatuju, když hormony znamenaly sebevraždu.
Pamatuju, když rtěnky i semeno voněly jako cukrová
vata.
Pamatuju, když jsme byly ohněm, který se vymknul
kontrole.
Pamatuju, když jsme byly šťastné. Pamatuju, když jsme
mohly být hrdinkami.
Pamatuju, když jsme se proměňovaly v beránky,
v maso určené lovcům.
Pamatuju, když jsem nechtěla zemřít. Fakticky už jsem
mrtvá.

— Roberta Marrero

Padlý anděl

Viděla jsem padat jako poslední z andělů celou jednu generaci kluků. Puberťáky se šedivou kůží, kterým chyběly zuby a kteří páchli čpavkem a močí. Jako Kristové z Mantegnových obrazů zachycení v perspektivě zkrátce lemovali východ ze stanice metra San Blas do ulice Amposta a trávníky v parku El Paraíso. Posetí jehlami jako svatý Šebestián. Sedící nebo povalující se v roztodivných polohách. Sotva se hýbali, těžkopádní a zhroucení jako polámané loutky. Měli ušlechtilý výraz ukřižovaných. Byli bezbranní, ale zároveň se už vznášeli v prostorách, kde se jich nemohlo nic doctnout. Viděla jsem je růst a pozorovala jsem, jak se jejich pohyby stávaly vláčnější a vláčnější, dokud nedošli definitivního klidu a nerozpustili se v bahně naší čtvrti, jež se sice pyšní jménem světce, ale kterou bůh nechal napospas jejímu osudu.

Když jsem se poprvé zamilovala, bylo to do jednoho z těchhle andělů. Se stříkačkou zapíchnutou v noze sletěl z okna bytu, kde bydleli jeho rodiče a který se nacházel nad naším přízemním příbytkem o pětatřiceti metrech čtverečních. Můj soused Efrén se zjevil mrtvý a zpola nahý na dlažbě před našimi dveřmi. Ještě mi nebylo ani šest let, koktala jsem a jedno oko jsem měla přelepené páskou. Myslím, že to, co zburcovalo obyvatele našeho třípatrového bloku bez vstupní haly a s venkovním schodištěm, bylo bědování jeho matky.

Dorazili jsme tam dřív než policie, která si, pokud šlo o naši čtvrť, dávala vždycky načas. Pro policisty, stejně jako pro jakákoliv jiná odpovědná místa, to byl jen další mrtvý feťák, syn nějaké dělnice, která si věčným vytíráním schodů zhuntovala záda a které už její miláček určitě párkrát vybílil byt, aby si mohl šlehnout.

Ve skutečnosti si Efréna nepamatuju živého. Vybavuju si jen obraz, který jsem si se svým jediným použitelným okem vybojovala mezi nohou své matky a nohou naší sousedky Loly, jako bych se dívala klíčovou dírkou. Matky z naší čtvrti neobjímaly své mrtvé syny jako madony na renesančních pietách. Na bezvládná těla se vrhaly rozcuchané a s nateklýma očima, s křikem a celé bez sebe. Zahalovali své děti vším, co měly po ruce, snažily se je jako zraněné lvice něčím zakrýt, volaly je, dokud na chodníku nenechaly hlas, zarývaly jim své nehty do masa, jako by odcházel zely s nimi.

„Ach, dítě moje!“ Jak člověk ta volání jednou uslyšel, už na ně nikdy nezapomene. Zůstanou ve zvukovém archívu tvé paměti, budou ti připomínat zvonění umíráčku, které tě přinutí trást hlavou, jako bys vyháňel zlého ducha.

Efrén byl překrásný a jeho prázdný výraz se hodil k jemným rysům bytosti, jež nikdy nedospěla v muže. Na druhý břeh ho převedla zlatá rána. Píchal si jen krátce a heroin jeho vzhled téměř nestačil poznamenat, otiskl se jen do odstínu jeho kůže, měla barvu popela. Bylo to poprvé, kdy jsem měla chuť někoho políbit.

Jeho tělo leželo natažené před neduživou zahrádkou pod našimi okny, zrovna u vstupu, pod jedním z drátěných oblouků nedokonale potažených napůl seschlými rostlinami a žilkami břečťanu, které se marně pokoušely zakrýt nahrubo pospojované mřížoví. Smrt si nicméně pro Efréna přichystala rostlinný rám, jemuž nechyběla jakási secesní špinavá krása. Měl pootevřená ústa, plné rty, které se ještě nestačily zatáhnout, rozčuchané vlasy a oční víčka na půli cesty mezi spánkem a bděním. Pokud je pětiletá holka schopná se zamilovat, pak moje láska toho nešťastníka úplně zaplavila. Můj vnitřní svět se rozprostřel nad oním políčkem smutného a ubohého filmu a já si představovala, jak se průsvitná beztlížně vznáším nad mrtvým tělem a líbám ho s lehkostí toho, co neexistuje, ale nechtěla jsem ho probudit z jeho letargie ani ho přimět, aby moje polibky opětoval, prostě jsem si jen z celého srdce přála něco tak krásného a bezbranného políbit. Věc, která spadla z nebe a jako obětina přistála na prahu mého domova. A já jsem, obklopena křikem nepřítelů matek a otců, kteří si zakrývali ústa, aby potlačili pláč, pochopila, že mi patří.

Čarodějka z konce ulice

Paruka byla malinká, hubená jako věšák a vrásčitá tak, že když se dala do pohybu, vypadalo to, jako by jen na chvíli přerušovala neodvratný proces své mumifikace. Stará byla odjakživa. Chodila nalíčená jako karikatura špatně nalíčené stařeny, s modrými očními stíny, černými linkami, rudými rty a dokonale rozpraskaným make-upem, který byl žlutý jako bramborová slupka. Páchla po mrtvých květech zapomenutých na dně šuplíku a pořád si potichu šeptala řadu nesrozumitelných slov, jež zněla jako tajná modlitba okořeněná špetkou jedu. Ten jed měl co do činění s jejím pohledem, zlým a výsměšným zároveň. Její vážná tvář nebyla z těch, co soudí, spíš připomínala výraz člověka, který má každou chvíli propuknout v hlasitý smích, jako by se jí pokaždé, když se na někoho podívala, zjevilo nějaké jeho zahanbující tajemství.

Bydlela sama na konci ulice tvořené řadou několika bloků tří různých výšek postavených z červených cihel, s venkovními betonovými schodišti. Tohle architektonické uspořádání se opakovalo v celé čtvrti, příležitostně jej přerušovaly zanedbané parcely plné skleněných střepů, útržků alobalu, injekčních stříkaček a neupotřebitelného stavebního materiálu. Kdyby člověk tyhle díry mezi řadami obytných bloků mohl pozorovat z výšky, dláždění by vypadalo jako nemocné dásně, jako by z něj někdo tu a tam, namátkou vytrhal

obrovské zuby, po kterých zůstal jen nevyhlášený zá-
nět a rozoraná prázdnota. Když nepočítáme park a sa-
motné domy, pak tato smetiště, tato nic, sloužila dětem
z naší čtvrti jako hřiště i jako místa k umírání, to když
už byly dost velké na to, aby si něco píchaly. Vyrost-
lo takhle několik dělnických generací a přesně takhle
prázdná, která se mohla stát naším úmrtním ložem,
byla místy, kde jsme jako malí v představách viděli ce-
lé světy.

Až k nároží, kde bydlela Paruka, předzahrádka
nedosahovala. Ze svého přízemního bytu, pokud by
ovšem někdy vytáhla zelenou žaluzii, která jí ve dne
v noci zakrývala okno, by dohlédla pouze k popelnicím.

Naše domy byly součástí velkého frankistického
projektu bytové výstavby z padesátých let, pojmenova-
ného „Velký San Blas“, dřív se tomu místu říkalo Kraví
hora a ten název musel fašistickým potentátům za-
páchat potem a výkaly. Výběrčí dluhů mu říkali „čtvrť
bez matek“, protože dveře jim pokaždé otevíraly dě-
ti, které nechodily do školy. Režimní osvícené hlavy
totiž nenapadlo, že třicet tisíc rodin, které tu skončí,
bude potřebovat v dosahu nějaká vzdělávací zařízení,
a trvalo jim roky, než tuhle potřebu uspokojily. Stejně
to bylo s tekoucí vodou nebo tržišti, kde by si člověk
nakoupil, objevovaly se pomalu a ledabyle, jako vě-
ci, které pro pověřené osoby nejsou důležité. Na děl-
níky frankismus nikdy nepohlížel jinak než jako na
soumary, které je třeba ustájit kdesi na periferii. Takle
zanedbanost ve čtvrti vytvořila jisté třídní povědomí,

které se úřady během přechodu k demokracii na konci sedmdesátých a po téměř celá osmdesátá léta rozhodly narušovat stříkačkami s levným heroinem. Drogy zůstaly posledním způsobem, jak rychle odpravit lidi nepohodlné režimu, který našel způsob, jak se ještě chvíli udržet v chodu.

O Paruce se v naší čtvrti povídaly čtyři věci: že se v jeskyních na našem pahorku kdysi živila šmelinou, že je velice schopná čarodějnice, že jí následkem čarování slezly vlasy a že je lepší se jí vyhnout, případně se k ní chovat co nejvlídněji, když už se s ní člověk potká na schodišti nebo ve frontě obchodu se zeleninou. Vyhnout se pohledem umělé, neuvěřitelně kučeravé a špatně zapošíté paruce, která jí seděla na hlavě, stálo veliké úsilí. Ale bylo nutné to zvládnout, nebo se aspoň tvářit, že ji nevidíte. Kromě toho, že jí vděčila za svou přezdívku, byla paruka i spouštěčem ženiny zlovolnosti a její majitelku nebylo radno provokovat.

Když jsem ji potkala a zhluboka se nadechla jejího oděru, zmocňovalo se mě nadšení, bylo to jako šňupat z kapsy plné molů. Snad mi měla nahánět strach, mě ale její vzhled dojímal, nepravidelná třaslavá čára jejích očních linek a špatně namalované rty mi připomínaly moje vlastní tajné pokusy, kdy jsem se ve chvatu pokoušela nalíčit v babiččině koupelně, s obratností, jaké je schopno pětileté stvoření, jež nemá pro rovné tahy štětcem zvláštní vloh.

Své první travesti krůčky jsem udělala jako malá mistryně převleků, jež měřila metr dvacet a snažila

se napodobit starou čarodějnici a vetešnici páchnoucí krematoriem.

Lidé se jí opravdu báli. Chlapi z naší čtvrti, většinou drsní dřiči, kteří pracovali na stavbách, jako tovární dělníci, číšníci, podomní obchodníci, nebo se živili sběrem železného šrotu, před ní klopili zrak a přáli jí dobrý den jako děti, když v poválečných letech potkaly na ulici kněze. Bylo legrační pozorovat je, jak po celém dni otrocké dřiny prostovlasí, s košilí napůl rozepnutou kráčeli do baru a vyděšeně civěli na ženu, která působila tak křehce.

Na její skutečné jméno si už nevzpomínal téměř nikdo, a přestože její přezdívku znal každý, nikdo ji ve stařenině přítomnosti nahlas nevyslovoval, nejen proto, že přezdívka byla krutá a zlomyslná, ale především ze strachu, jak by její nositelka reagovala. Když ji potřebovali oslovit, vystačili si všichni s výrazem „paní“.

Dvě těhotné ženy, jež ve zdejší čtvrti vyrostly a bydlely ve stejné ulici jako Paruka, si jednoho dne vyšly na procházku, aby v létě, které bylo toho roku mimořádně horké, ulevily svým natékajícím tělům. Jedna z nich měla od dětství problémy s krevním oběhem, jež se viditelně projevovaly na jejích nohou, a chůze jí dělala dobře, mírnila nachové nafukovací kruhy, které se jí tvořily okolo kotníků. Navykly si chodit na procházky v pozdním odpoledni společně, vyměňovaly si novinky, každodenní těhotenské historky, obavy a radosti i nejnovější drby, které ve čtvrti, kde každý každého zná a každá pomluva tu vždy najde publikum, nikdy nechyběly.

Ta s fialovýma nohama snila o synovi, z něhož vyrostle toreador, který jí koupí krásnou vilu, „stejně jako ji El Cordobés, jak to říkali v rádiu, pořídil své matce“. Ta druhá, o něco mladší, chtěla zase syna-krasavce, „takového blondáčka se světlýma očima“, říkala.

Sotva udělaly pár kroků, zahlédli Paruku, jak se k nim šine z druhého konce ulice, a že byla ještě daleko, rozhodly se oprášit svůj arzenál pomluv a vtipů a začaly se vysmívat jejímu vzhledu.

„Nech toho, nebo se počůráš smíchy,“ reagovala ta s nateklýma nohama na surovosti, které vycházely z úst její mladší přítelkyně, již pro ponižování nechýběla fantazie. Byly to mladé dívky, sotva přes dvacet, a daly průchod veškeré krutosti, které je mládí schopné. A té není málo. Výčitky a zdrženlivost přicházejí až s úbytkem sil, když člověk kráčí po rubu svého života a pochopí, že neexistuje téměř žádná ohavnost, která by ho nakonec nedostihla.

Daleko předtím, než stařenu míjely, se jim podařilo smích ovládnout a další krutosti si nechaly pro sebe. Když už procházely téměř kolem ní, obě se pokoušely vykouzlit na tváři pokorný úsměv, něco na způsob pozdravu, zdvořilé gesto pro starší paní ze sousedství. Ale už to nestihly. Paruka zastavila přímo před nimi a udělala to takovým způsobem, až se zdálo, že veškerý prostor na ulici vyplňuje její drobné tělo připomínající seschlý keř. Dívky jí chtěly popřát dobré odpoledne, ale slova jim zůstala uvězněná v ústech, jako by je stahoval odliv. Nejspíš v tu chvíli obě dvě

položily ruku na své břicho. V přítomném i nepřítomném pohledu staré ženy bylo možné vytušit jakousi zář, která dokáže otrávit všechno, co jí stojí v cestě, ať už jde o rostlinu, radosti života anebo placentu. Pa-ruka bez velkého spěchu pozvedla levou ruku, strčila si palec do měkkého lepkavého otvoru, který měla místo úst, a s gustem ho začala cucat, pohybovala s ním a vydávala mlaskavé zvuky, pochutnávala si na něm a celou dobu nespouštěla z očí ani jednu z žen, pro které se v tu chvíli zastavil čas. Naplňoval je strach, nijak intenzivní, ale zato ochromující, cítily se rozpačité a bezbranně. Když stařena prst dostatečně naslinila, napřáhla ho s klidným výrazem přímo k tváři jedné z mladých žen. Té, která se jí vysmívala víc. Té, která snila o hezkém, nádherném chlapečkovi. O blondáčkovi se světlýma očima.

Dívka nedokázala před nataženým prstem uhnout, nestihla nijak zareagovat. Stařena načrtla slinami rovnou čáru od mladé a těhotenstvím už pěkně zakulacené tváře téměř až k bradě. Přitom suchým hlasem připomínajícím ještěra pořádně nahlas pronesla: „OPICE.“

Malého Damiána jsem sotva znala. Jeho matka s ním téměř nevycházela z domu, a když už, tak byl vždy celý přikrytý a pod roztaženou stříškou kočárku ho nebylo vidět, říkalo se o něm, že nemůže chodit, že má jakési kožní neduhy a sluneční paprsky by pro něj mohly mít smrtící následky. Nemluvil. V šesti letech zemřel na infarkt, doma v křesle při sledování televize. Když si pro jeho mrtvolku přišli, matka mu chlupatou

tvářičku zakryla šátkem, aby ho lidé cestou do márníce nechali být.

Mé matce problémy s krevním oběhem postupem času ustoupily a místo toreadora porodila dceru transku, která jí dodnes žádnou vilu nekoupila.